

המפלגת העבודה העבירה את חוק הבחירות היחיד בסתיו 1974. הוא היה מסובך ומורכב מאוד.

בבחירות לכנסת התשיעית, שנערכו לפי חוק זה בינואר 1975, ביום גשום וסוער, זכתה מפלגת העבודה ב-97 מקומות ב"כנסת. חרות זכתה ב-15, המפד"ל ב-8, הליברלים נמחקו מן המפה.

הכנסת העשירית:

117 לאיחוד

הסוציאליסטי

הכנסת התשיעית התקיימה במשך 117 ימים, ארבע שנים רצופות, מינואר 1975 עד נובמבר 1978.

עוד ב-1976 קיבלה הכנסת חוק בחירות מתוקן, השלישי. הוא חילק את הארץ ל-120 איזורים, שבכל אחד מהם נבחר רק מועמד אחד — זה שקיבל את הקולות הרבים ביותר. כל המועמדים נקבעים על-ידי המזכירות הארצית של המפלגה.

לפי חוק זה, הוטל על ועדת-שרים מיוחדת לקבוע את איזורי הבחירות. בוועדה זו השתתפו שרי-השירות, שרי-העבודה ושרי הפנים, ותוצאות עבודתה היו מאלפת ביותר.

על סמך ניתוח מדעי של תוצאות הקלפיות בבחירות האחרונות, שריטטה הועדה מפה חדשה, שהבטיחה מראש ששום יריב לא יוכל להשיג רוב בשום איזור בהירה. באופן שרירותי חוברו יחד אזורים עירוניים וכפריים, שיכונים ושכונות, כדי לשבור את הריכוזים הרגילים בבני ברק ובירושלים. את ריכוזי חרות בכמה איזורים עירוניים, וכו'. במיקרה-צורך הקים שרי-השירות שיכונים חדשים באיזור רים מפוקקים, והעביר אליהם עולים חדשים "בטהיט", כדי להבטיח את רוב המפלגה.

התוצאה נתגלתה באופן מזהיר בבחירות לכנסת העשירית, ב-117 איזורי הבחירה נבחרו מועמדי מפלגת העבודה, כן נבחרו 2 דתיים ואיש אחד של חרות.

פתיחת הכנסת החדשה נתקיימה בצל מהומות חמורות ברחבי הארץ. פנתרים שחורים ולבנים, פלגים ימניים ומאליים, קנאים דתיים ואנטי-דתיים, שמצאו את דרכם הפוליטית הלגיטימית הסומה, נקטו בשיטות של אלימות, עשרות מחתרות וקצבות אלימות אחרות התגנפו בלי הרף ברחובות והקימו בארסקות, על רחבת הכנסת שמרו 3000 שוטרים, ומסוקים המיטירו גזאים על המפגינים.

איחוד הפעילות

המפלגתית

במפלגה

גדולה אחת

במצב זה הסכימו הכל כי המישור ה"דמוקרטי" המקובל פשט את הרגל. גולדה מאיר, שקיבלה לידיה שוב את הרכיב הממשלה, הכריזה שבמצאית המיוחדת של ישראל, המוקפת אויבים הזוממים לה השמידה, אין מקום ל"מישחקים התורסים" את המוראל הלאומי. היא הציעה חוק ש יבטל את קיום המפלגות, יאחד את כל הפעילות המפלגתית הדמוקרטית במפלגה גדולה אחת — "האיחוד הסוציאליסטי ה"ישראלי" (אסי), שיבטח שילטון יציב, דמוקרטי לאומי, כוננות ביטחונית, ריחסי אחווה ורעות בין אזרחי ישראל ו"חושבי השטח" המוחזקים בגילעד, מואב, עמון, גושן, צידון וארם — עד שיבוא יום השלום המיוחל."

117 חברי-הכנסת קמו באופן ספונטאני ושרו את החיקוהו. (שלושת האחרים נעצו רוב יום לפני כן, בעקבות חשד שהשתתפו באירגון הפגנות בלתי-חוקיות.)

במדינה

התבססו על שגיאה בציטוט שאלתה של גברת זמר, הריני מתנצל על הטעות." נאדל נשמע, התנצל, ופירסם.

מנגנון

האלוף המקורקע

ממריא בסערה

מאז נכנס לפני שבועיים לתפקיד מנהל מינהל מקרקעי-ישראל, תהום הכל לדעת כיצד ינהג אלוף (מיל.) זורע, המקורב לידיו ומפקדו לשעבר רבי-אדוף (מיל.) חיים לסקוב גם בדעותיו ובדרכי עבודתו. זורע הנוקשה ובעיניו ניסה להפיג במיקצת את המתה שקדם לכניסתו לתפקיד בקרב עובדי המינהל, כאשר הכריז: "לא אבל" דור אף אחד." לקומץ העובדים הבכירים, אמר בפגישה סגורה: "המשיכו לנסוע ברכבת. אני אעלה עליה במשך הזמן." אולם מסתבר שזורע — אשר זכה לכינוי "האלוף המקורקע" מפיו השנון של זורע וייצמן — עלה על הרכבת מהר יותר מכפי שציפו. בשלב הראשון, ביקש לעיין בכל התיקים, התלויים ועומדים הנוגעים ל-

מנכ"ל זורע

הבולדוזר החל לחרוש

עיסקות שעומדות להיחתם עליידי המינהל עם גופים ציבוריים ואנשים פרטיים. את מרבית העיסקות השייכות לקטיגוריה הראשונה — הזרזו לאשר ואת העיסקות הפרטיות — עיכב.

העיקר — לנטוע. היו לו סיבות טובות לכך: במהלך הבדיקה הראשונית שערך זורע בתיקי המינהל הוברר לו כי היתה נדיבות רבה במכירת והחזרת קרקעות המדינה לאנשים פרטיים.

אחד הרוכשים קרקע מהמינהל היה סמנכ"ל המינהל, ראובן אלוני, שהיה במשך שנים האיש החזק במינהל — בעיקר עקב חולשתו של המנכ"ל היוצא, זאחק לוי (אלוני ציפה למינויו כמנכ"ל, ואוכזב כאשר התברר ששר החקלאות והפיתוח, חיים גנתי, מתנגד לכך).

לאלוני, הסתבר, יש חלקה בת 35 דונם באזור הפרדסים של נתניה. בסמוך לחלקת דומות שרכשו לפני שנים פקידים בכירים אחרים של משרד-החקלאות.

כאשר נשאל אלוני באלה תנאים רכש את הקרקע, השיב: "במסגרת מפעל חיס" כון, שבמסגרתו קיבלו חלקות קציני-צבא בכירים ועובדי מדינה והסוכנות — בתנאי שיטעו עליהן. הקרקעות נמסרו לאנשים אלה לפני הקמת המינהל" (המינהל הוקם רשמית לפני עשר שנים, לאחר שתקבלו כמה חוקים הקשורים בקרקעות המדינה והקק"ל הנמצאות כיום בבעלות המינהל).

צנוע זה יחסי. אלוני ציין כי בחווים שנחתמו בזמנו נקבע במפורש כי על הרוכשים לנטוע פרדסים, כרמים או מטעים אחרים, וכי במקרה של שינוי יעד הקרקעות הללו מחקלאות לבנייה — הם חייביים להחזירן למינהל, תמורת פיצוי צנוע.

הפיצוי הצנוע שמשלם כיום המינהל עבור דונם פרדס מסתכם ב-5,000 ל"י, אומנם יכול מי שרוצה להאמין כי אלפי היהודים הטובים שרכשו את החלקות — התכוונו כולם לגדל בהן תפוחים, ענבים וענבניות, אולם לפני זמן קצר, למשל, רכשו שתי חברות בנייה שטח קרקע חקלאי ליד קייטיאנו — תמורת 40 אלף לירות לדונם, וזאת, למרות שיעוד הקרקע לא שונה עדיין לבנייה.

קשה לראות כיצד בעלי קרקעות דומות יחזירו את אדמותיהן למינהל, אם ישונה יעדן, בהפסד של 35 אלף ל"י לדונם.

רמז לכינוי "בולדוזר" שהודבק לו בעקבות פירסום מימצאי ועדת ויתקון.

פתחות בסופו של דבר תהיה חיובית. אני בהחלט בעד לנהוג במקרה יוצא מהכלל כיוצא מהכלל."

השינוי הוכיח. כעבור זמן מה נערכה בטלוויזיה תוכנית בומרג, שאחד ממשרתתיה היה העיתונאי הכוכב ברוך נאדל מדיעות אחרונות. הוא ציטט את שאלתה של חנה זמר — בשינוי קל: במקום "נוהג", השתמש במילה "חוק". מסקנתו של נאדל: "מאחר שברילב מסכים עם כך שיש מקרים שבהם ניתן לעקוף את החוק, היתה צריכה ראש הממשלה לפטר אותו עוד באותו ערב שבו שודרה התוכנית. ברילב הגיש תלונה חמורה למועצת ה"עיתונות נגד נאדל, לאחר שהלה סירב לפרסם בעיתונות הכחשה והתנצלות. בת"לונתו, כתב שר המסחר והתעשייה בין היתר: "דברי מר נאדל נראים סילוף גמור של דברי. והיות והם נאמרו בפומבי, יש בהם גם משום לשון הרע."

בתשובה לפניית מועצת העיתונות, כתב נאדל: "הייתי מוכן להנצל על טעות מילולית — תוך עמידה על תוכנם של דברי. אני סבור שאדם חייב לתקן את טעויותיו, אך אני עומד על כך שרוח דברי היתה נכונה, ואין אלא הבל מילולי בינם לבין דברי השר באותו ראיין."

נא להתנצל. מועצת העיתונות הע"בירה את שני המכתבים ליועצה המשפטי, עורך-הדין ד"ר יהושע רוטנשטריך, לשם קבלת חוות-דעתו. לאחר עיון, פסק היועץ: "מר ברוך נאדל מודה שציטט בטלוויזיה את דברי השר בצורה בלתי נכונה, לדעתו, לאור הפירסום הרחב שזכה לו מר נאדל תודות לאמצעי התיקשורת, הוא חייב להתנצל בצורה ובנוסף שתיקבע נשיאות מועצת העיתונות."

בעקבות חוות-דעת זו, סיכמה הנשיאות עם נאדל שעליו לשלוח את המכתב הבא לברילב — ולפרסמו בידעות אחרונות:

שר ברילב

נוהג איננו חוק —

עיתונאי נאדל

— ומהשר לא כדאי לעשות צחוק

"מאחר ששאלתה של גברת זמר נגעה לעניין הקפדה על כללי הנהגה, ולא לעניין הקפדה על כיבוד החוק, הנני מצטער על כך שבדברי הביקורת שלי ייחסתי לשר ברילב אמירה שלפיה השר גם מוכן אז לעבור על כללי החוק, לעקוף אותו לצורך עשייה. במידה שבדברי הביקורת שלי הניל-

(המשך מעמ' 15) הימים, הוכאה לאישורו תוכנית לבניית מסעדה רומנית בלתי כשרה.

זה עוד לא נורא כל-כך, לולא היה מדובר בכך שהמסעדה תקום לא פחות ולא יותר אלא בשטח עירוני טהור — שטח גני יריד המורח בצפון העיר.

אין רישיון ואין סקנדלים. בוויאר הוא האחראי לכך שבשבתות וחגים סגורים גני-התערוכה בפני תושבי העיר. עדיין זכורה הופעתו הדרמטית בשערי גני-התערוכה, בעת שנערך שם יריד, על מנת לוודא אישית שאין פותחים את שערי היריד לפני צאת השבת.

והנה, דווקא הוא חייב לאשר הקמת מסעדה בלתי כשרה על קרקע עירונית, בשטח עירוני מובהק הנתון בשליטתו. אוי לעיניים שכך רואות.

בוויאר יכול היה, כמובן, שלא לאשר את הקמת המסעדה ולמנוע מעיריית תל-אביב את חילול הכשרות העירוני. אלא

סגן ראש עיר בוויאר

אוי לעיניים שכך רואות

שהיתה מניעה קטנה, מסתבר שעל הקמת המסעדה הרומנית בתחום יריד המזרח, הסוסם בדרג ממשלתי, באחד ההסכמים המסחריים שנעשו עם רומניה, ממשלת רומניה אף שלחה מומחים לניהול המסעדה. אילו היה בוויאר פוסל את הרישיון להקמת המסעדה ומרעיש עולמות, כפי שעשה בעבר, נגד הקמתה, היה הדבר גורם לשערוריה דיפלומטית. מסכן את היחסים הטובים בין ישראל ורומניה. בוויאר הוא מספיק פיקח כדי לא לגרום לכך, והנה הסתבר לפתע, כי גם המצפון הדתי יכול להיות גמיש. בוויאר אומנם לא נתן את חתימתו לאישור תוכנית הקמת המסעדה הלא כשרה בשטח העירוני, אבל המסעדה, ברוך השם, כבר קיימת, פועלת במלוא הקיטור ומארכת אורחים. בוויאר דחה את ההצעה לתלות בכניסה למסעדה שלט מאיר עיניים שיהיה לכל כי האוכל המוגש שם אינו כשר. כזאת לא יהיה בשטח עירוני, אבל הרוצה לאכול שיאכל חתימה על הרישיון אין, אבל לפחות אין סגן ראש-העיר הדתי מרעיש עולמות ועושה סקנדלים.

עיתונות

השר אילץ

את הכוכב להתנצל

זמן קצר לאחר שרבי-אדוף (מיל.) חיים ברילב פשט את מזיו והפך לשר המסחר והתעשייה, רואיין השר הטרי בתוכנית מוקד בטלוויזיה על-ידי העיתונאים הנה זמר ושבת סבת. בין היתר, שאלה אותו זמר: "כשאין אפשרות לבצע מהר וטוב תוך הקפדה על כללי הנהגה — האם אתה מעדיף להקפיד על הכללים כעל קוצו של יוד?" לפי סרט ההקלטה השיב ברילב: "אני חושב שטוב שיש נוהלים, והם מת-אימים לרוב המקרים, אך יש יוצאים מן הכלל, ואת היוצאים מן הכלל הללו יש לבחון לגופם, אם יש יסוד להניח כי ההת-